767/07

Den 19. marts 2007 blev i sag nr. 68.451:

xxxxx xx xxxxx xxxxxxxx
xxxxxxxxxxxx xx
xxxx xxxxxxxxxx

mod

PFA Pension II
Marina Park
Sundkrogsgade 4
2100 København Ø

afsagt sålydende

k e n d e l s e :

_____

Forsikringstagerne, der har 3 pensionsordninger i PFA Pension II, klager over selskabets bonusberegning og bonusfordeling. Endvidere er de af den opfattelse, at selskabet har ydet en rentegaranti og ikke en ydelsesgaranti.

Klagerne har i klageskrivelse af 22/12 2005 nedlagt følgende påstande:

"1. Vedr. de dele af vores forsikringer, som er tegnet med grundlagsrente på 5%:
At vores forsikringer (forsikringsdele) tildeles samme bonus, som selskabet har givet/giver til andre forsikringer med lavere grundlagsrente, som i øvrigt ikke har været adskilt fra vores ordninger, hvad angår investeringer, regnskab og reserver, herunder bidrag til bonusudjævningsfonden (kollektivt bonuspotentiale).

2. At vores forsikringers bidrag til bonusudjævningsfonden (kollektivt bonuspotentiale) udbetales til os inden for forsikringernes løbetid.

3. At den forudsætning om garanteret grundlagsrente, som indgår i tegningsgrundlaget for vores forsikringer, betyder, at forsikringernes depot hvert år skal forrentes med en rente efter skat, der ikke er lavere end den garanterede grundlagsrente."

Som hovedanbringender for påstandene 1 er bl.a. anført:

"Vedr. punkt 1:

Vi mener ikke, at PFA er berettiget til at foretage selektiv bonustildeling (bonusdifferentiering), afhængigt af hvilken grundlagsrente selskabet har garanteret forsikringstagerne i det tekniske grundlag ved forsikringens tegning.

Vi mener, at vores forsikringer er berettiget til samme bonustildeling, som er givet/gives til forsikringstagere med lavere grundlagsrente, uafhængigt af de garanterede forudsætninger i de tekniske grundlag, hvorpå forsikringerne er tegnet.

Vedr. punkt 2:

Vi mener, at PFA har overført en uforholdsmæssigt stor andel af de årlige afkast (andel af selskabets årlige realiserede resultat), der tilkommer vores forsikringsordninger, til opbygning af reserver i "kollektivt bonuspotentiale". Vi har derfor stillet krav til PFA om, at vores forsikringers bidrag til bonusudjævningsfonden (kollektivt bonuspotentiale) udbetales til os inden for forsikringernes løbetid.

Vedr. punkt 3:

Vores forsikringsordninger er tegnet på basis af det tekniske grundlag G82, hvori der bl.a. indgår en garanteret grundlagsrente på minimum 5%. Vi mener, at det betyder, at depotet hvert år skal forrentes med en rente efter skat, der ikke er lavere end den garanterede grundlagsrente."

Vedrørende ændringerne i selskabets bonusberegninger, (påstand 1) har klagerne bl.a. anført:

"**at** ændringer ikke gælder for allerede indgåede forsikringsaftaler,

at PFA ikke har adgang til ensidige ændringer af vores forsikringernes vilkår og regler.

at adgang til ensidige ændringer i en indgået aftale ikke er i overensstemmelse med aftaleloven,

at adgang til ensidige ændringer i en indgået aftale specifikt nævnes som et eksempel på urimelige vilkår i EU-direktiv 93/13 af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (implementeret i aftaleloven i 1994),

at forsikringsbetingelserne ikke omtaler ændringsadgang eller anfører "de til enhver tid gældende regler" eller lignende,

at adgang til ensidige ændringer ville være et så væsentligt kontraktvilkår, at det skulle fremhæves på en klar og utvetydig måde i forsikringsbetingelserne. Det er ikke tilfældet."

Vedrørende selskabets selektive bonustildeling har klagerne anført:

"**at** det i øjeblikket anvendte princip med samme kontorente til alle selskabets kunder, uafhængigt af størrelsen af den garanterede grundlagsrente ved aftalens indgåelse, ikke stiller alle kunder lige bonusmæssigt, men tværtimod betyder, at der tildeles større bonus til nye kunder med lav garanteret grundlagsrente end til gamle kunder med højere garanteret grundlagsrente. Det må anses for mere rimeligt, at kunderne tildeles rente i forhold til størrelsen af den garanterede grundlagsrente, som gælder for deres forsikringer, og at bonus herudover fordeles ligeligt mellem alle kunder,

at PFA ikke har været berettiget til at indføre et selektivt bonustildelingsprincip, således at forsikringskunder, som os, der har indgået aftale med garanteret grundlagsrente på 5 %, derved ikke opnår samme bonustilskrivning som andre forsikringskunder, der senere har indgået aftaler med lavere rentegrundlag,

at der ikke i de med os indgåede forsikringsaftaler er hjemmel til at tildele højere eller lavere bonus til udvalgte kunde grupper, hvorved der ydes højere bonus til nye kunder end til de gamle kunder,

at dette tværtimod strider mod de indgåede aftaler, idet det må have en formodning imod sig, at et selskab senere (af sandsynligvis konkurrencemæssige årsager) skulle kunne indføre forskelsbehandling af kunderne ved at foretage selektiv bonustildeling, uden udtrykkelig hjemmel i de oprindelige forsikringsaftaler og uden at de forskellige kundegruppers forsikringer og reserver i øvrigt holdes fuldstændigt adskilt, og

at selektiv bonustildeling udgør en de facto efterbetaling for den grundlagsrente, som indgår i det garanterede tegningsgrundlag. En efterfølgende betaling for allerede udstedte garantier er hverken rimelig eller lovlig, medmindre dette udtrykkeligt fremgår af de indgåede forsikringsaftaler.

at selektiv bonustildeling medfører en urimelig omfordeling mellem grupper og generationer af forsikringstagere, medmindre forsikringsbestandene holdes fuldstændig adskilt også hvad angår investeringer, henlæggelser og reserveopbygning.

at da forsikringsbestandene ikke har været holdt fuldstændig adskilt, så tilsiger en rimelig fordeling, at alle kunder får samme bonustildeling uafhængigt af de garanterede forudsætninger i de tekniske grundlag, hvorpå forsikringerne er tegnet,

at vi ikke stiller krav om nogen bestemt bonustildeling, men om samme bonustildeling, som er givet/ gives til forsikringstagere med lavere grundlagsrente."

Som anbringender for påstand 2 er anført:

"**at** PFA ikke har hjemmel i de med os indgåede forsikringsaftaler til at foretage uforholdsmæssigt store hensættelser til det såkaldte kollektive bonuspotentiale (oprindeligt: 'bonusudjævningsreserve') eller til at undlade at tilbagebetale vore forsikringernes bidrag til hensættelserne.

at det kollektive bonuspotentiale har en så upræcis og ukonkret karakter og indhold, at det allerede af den grund ikke er gyldigt i forhold til vores forsikringsaftaler, idet der særligt lægges vægt på,

at formålet med hensættelserne er at udjævne bonus over tid for den enkelte forsikring,

at hensættelser er blevet brugt og bliver brugt til andre formål,

at det kollektive bonuspotentiale opbygges og anvendes helt efter selskabets skøn,

at det er overladt til selskabets skøn at bestemme, om der skal udbetales midler fra de opsparede reserver til kunderne,

at selskabet forvalter sit skøn i modstrid med hensættelsernes oprindelige formål til skade for os,

at der gennem det kollektive bonuspotentiale sker en omfordeling mellem forsikringsbestande og generationer ved at selskabet opsætter udbetaling af midler fra de opsparede reserver,

at selskabet ikke oplyser forsikringernes faktiske afkast og størrelsen af de bidrag, som forsikringerne yder til opbygning af det kollektive bonuspotentiale,

at der ikke er nogen sikkerhed for at bidragene overhovedet bliver udbetalt til den enkelte kunde, hverken indenfor forsikringernes løbetid eller i forbindelse med udbetaling af de aftalte forsikringsydelser, og endelig,

at bidragene heller ikke udbetales til den enkelte kunde, hvis forsikringen flyttes til andet selskab."

Som anbringender for påstand 3 er anført:

"**at** den garanterede forudsætning om grundlagsrente i G82-grundlaget betyder, at grundlagsrenten udgør den mindste årlige depotrente hvert år i hele forsikringstiden,

at denne forståelse er i overensstemmelse med almindelig sprogbrug og tradition,

at denne forståelse var enerådende indtil ca. 1996 og at senere omfortolkninger er opfundet til formålet,

at hvis der er tvivl om fortolkningen af rentegarantiens indhold, så skal den fortolkning lægges til grund som er mest gunstig for kunden. Koncipistreglen finder anvendelse, da forsikringsaftalen er ensidigt udarbejdet af selskabet, og

at i Pensionsmarkedsrådets Rapport 1999, afsnit 3.1, bilag C, står der om Grundlagsrentebegrebet bl.a.:

'Det drøftes undertiden, hvorvidt grundlagsrenten har karakter af en beregningsstørrelse, der anvendes til beregning af de aftalte ydelser, og at det alene er disse ydelser, der er garanteret (ydelsesgaranti), eller om grundlagsrenten har karakter af en (årlig) rentegaranti. Svaret på spørgsmålet er næppe helt entydigt. Mange forsikringer er solgt med en garanteret genkøbsværdi, hvorefter forsikringstagerne på ethvert tidspunkt kan få deres forsikringer tilbagekøbt til en værdi, der er beregnet på baggrund af grundlagsrenten. Herved er der de facto en årlig rentegaranti og ikke kun en ydelsesgaranti'."

Selskabet har i sin svarskrivelse af 15/2 2006 afvist klagernes 3 krav. Selskabet har bl.a. anført

"... **Bonusregulativ**

På det tidspunkt, hvor de tre forsikringer blev oprettet, var det PFA's 'Bonusregulativ af 1984' …, der var gældende. G. og H.G. [klagerne] anmoder i deres brev af 22. december 2005 til Dem, side 6, punkt (3), om at vi sender kopi til Dem af ændringer til bonusregulativet, der omhandler spørgsmål, som de klager over. Vi mener ikke, at de senere ændringer af bonusregulativet har betydning for Deres stillingtagen til de tre klagepunkter, men for fuldstændighedens skyld vedlægger vi de følgende ændringer:

…

… **Det tekniske grundlag**

De detaljerede regler for de mange forskellige forhold, der kan være relevante for de forskellige typer af forsikringer, som vi opretter, er anført i det tekniske grundlag, som er anmeldt til Finanstilsynet.

G. og H.G. anfører på side 6 i deres brev af 22. december 2005 til Dem, at det har vist sig vanskeligt at fremskaffe oplysninger om størrelsen af deres forsikringers bidrag til bonusudjævningsfonden (kollektivt bonuspotentiale) og disse midlers anvendelse. G. og H.G. anmoder derfor om, at vi sender kopi til Dem af forskelligt materiale, herunder pkt. (1) det tekniske grundlag, som var gældende, da forsikringerne blev tegnet den 1. december 1989.

Det tekniske grundlag er meget omfattende og vedrører mange forskellige forhold. Der findes ikke en samlet udgave af det tekniske grundlag pr. 1. december 1989. Det

skal sammensættes af et stort antal ændringer, som igennem årene blev anmeldt til Finanstilsynet. Det savner mening at samle og sende kopi til Dem af dette meget omfattende materiale, hvoraf hovedparten er uden relevans for sagen.

Det tekniske grundlag, der var gældende den 1. december 1989, indeholdt ikke regler for de kollektive hensættelser der svarer til det nuværende kollektive bonuspotentiale.

Vi har svært: ved at se, hvordan det tekniske grundlag - der var gældende ved forsikringernes oprettelse den 1. december 1989 - har betydning for de tre klagepunkter.

…

… **Første klagepunkt vedr. bonus**

G. og H.G. kræver i deres første klagepunkt, at de dele af deres forsikringer, som er tegnet med grundlagsrente på 5 procent, skal tildeles samme bonus, som vi har givet/giver til andre forsikringer med lavere grundlagsrente, som i øvrigt ikke har været adskilt fra deres forsikringer, hvad angår investeringer, regnskab og reserver, herunder bidrag til bonusudjævningsfonden (kollektivt bonuspotentiale).

Vi er ikke enig i dette klagepunkt.

Der er ikke noget grundlag for, at en eventuel bonus til G. og H.G. forsikringer skal have samme størrelse som en eventuel bonus til andre forsikringer, hvor beregningen af de aftalte udbetalinger er baseret på andre grundlagsrenter. Det er hverken anført i policerne, forsikringsbetingelserne, bonusregulativet eller i lovgivningen. G. og H.G. har ikke krav på, at deres forsikringer får en bestemt bonus. Forsikringerne kan kun få bonus, hvis der er midler til det.

Den bonus, som G. og H.G.s forsikringer har fået, stemmer med de vilkår, der er aftalt for forsikringerne i policer og forsikringsbetingelser, og det stemmer med bonusregulativ og med reglerne i den tidligere lov om forsikringsvirksomhed og den nugældende lov om finansiel virksomhed samt de tilhørende bekendtgørelser, der bl.a. er på Finanstilsynets hjemmeside www.ftnet.dk. De nugældende regler er især i lov om finansiel virksomhed §§ 20 og 21 samt i bekendtgørelse nr. 1325 af 14. december 2004 om kontributionsprincippet.

For vores virksomhed bliver der hvert år opgjort et samlet realiseret resultat samt den andel af dette, som overføres til det kollektive bonuspotentiale. En eventuel bonus til G. og H.G. forsikringer bliver overført fra det kollektive bonuspotentiale.

Det kollektive bonuspotentiale er en kollektiv hensættelse, der tjener til sikkerhed for alle forsikringer. Fra det kollektive bonuspotentiale kan der ske en fordeling til de enkelte forsikringers depot i det omfang, det er betryggende og rimeligt. Fordelingen til de enkelte forsikringer skal bl.a. afspejle, hvorledes de har bidraget til det realiserede resultat, if. § 5 i bekendtgørelse nr. 1325 af 14. december 2004 om kontributionsprincippet.

I forsikringernes bidrag indgår bl.a. en eventuel forskel mellem på den ene side det faktiske afkast af investeringsaktiverne og udgiften til forsikringsdækning og administration og den anden side de satser, der er forudsat i beregningsgrundlaget, som blev anvendt til at beregne de aftalte udbetalinger (tarifudbetalinger), der fremgår af policerne og som gælder under de forudsætninger, der er anført i disse. Denne forskel vil være mindre, jo højere en rente der er forudsat i beregningsgrundlaget.

Størrelsen af de aftalte udbetalinger (tarifudbetalinger) fra G. og H.G.s forsikringer, der er anført i policerne (bilag ..), blev ved oprettelsen beregnet ud fra et beregningsgrundlag, hvori bl.a. indgår typen af forsikring, præmie, forudsat rente, forudsat udgift til forsikringsdækning (dvs. præmiefritagelse ved invaliditet og dødsdækning), og forudsat udgift til administration. Ved oprettelsen indgik i beregningsgrundlaget en såkaldt grundlagsrente på 5 procent, som består af et risiko- og sikkerhedstillæg på 0,5 procent og en opgørelsesrente på 4,5 procent. Opgørelsesrenten er den rente, der indgår i beregningen af de aftalte udbetalinger (tarifudbetalinger).

Efter at G. og H.G.s forsikringer blev oprettet, har Finanstilsynet to gange nedsat den maksimale grundlagsrente, der må indgå i beregningen af de aftalte udbetalinger (tarifudbetalinger), som gælder for nye aftaler om indbetalinger til bestående forsikringer og for nye forsikringer.

Vi investerer midlerne fra G. og H.G.s forsikringer sammen med midlerne fra andre forsikringer. Dette giver et samlet afkast. Midlerne fra forsikringer med høj grundlagsrente giver ikke et større bidrag til dette afkast, end midlerne fra forsikringer med lav grundlagsrente. Det er derfor ikke rimeligt, at forsikringer med høj grundlagsrente skal have forrentet deres depot med en højere depotrente, end forsikringer med lav grundlagsrente. Vi har givet den samme depotrente til forsikringer med høj og lav grundlagsrente.

Som nævnt skal fordelingen af det realiserede resultat via det kollektive bonuspotentiale afspejle, hvorledes forsikringerne har bidraget til det realiserede resultat. Forsikringer med lav grundlagsrente bidrager - alt andet lige - med mere end forsikringer med høj grundlagsrente. Som følge af dette vil fordelingen af eventuel bonus fra det kollektive bonuspotentiale blive større til forsikringer med lav grundlagsrente end til forsikringer med høj grundlagsrente.

… **Andet klagepunkt vedr. udbetaling af bidrag til kollektivt bonuspotentiale**
G. og H.G. kræver i deres andet klagepunkt, at deres forsikringers bidrag til bonusudjævningsfonden (kollektivt bonuspotentiale) udbetales til dem inden for forsikringernes løbetid.

Vi er ikke enig i dette klagepunkt. Der er ikke noget grundlag for kravet hverken i policerne, forsikringsbetingelserne, bonusregulativet eller i lovgivningen. Vi behandler det kollektive bonuspotentiale i overensstemmelse med reglerne i den tidligere lov om forsikringsvirksomhed og den nugældende lov om finansiel virksomhed samt de tilhørende bekendtgørelser. De nugældende regler er især i lov om finansiel virksomhed §§ 20 og 21 og kapitlerne 10 og 11 samt i bekendtgørelse nr. 1325 af 14. december 2004 om kontributionsprincippet.

G. og H.G. anmoder i deres brev af 22. december 2005 til Dem, side 6, pkt. (4) og (5) om, at vi redegør for, med hvilke beløb deres forsikringer har bidraget/vil bidrage til bonusudjævningsfonden (kollektivt bonuspotentiale), og for hvornår de får udbetalt de midler, der er henlagt fra deres forsikringer.

Der er ingen del af vores kollektive hensættelser, der har betegnelsen 'bonusudjævningsfonden'. Der er endvidere ikke 'henlagt' eller overført midler fra G. og H.G.s forsikringers depoter til det kollektive bonuspotentiale. Som nævnt ovenfor i pkt. 3.1 indgår G. og H.G.s forsikringer sammen med alle andre forsikringer ved opgørelsen af det realiserede resultat, som bidrager til det kollektive bonuspotentiale. Det kollektive bonuspotentiale har løbende bidraget med midler i form af bonus til G. og H.G.s forsikringer.

Vi kan ikke opgøre, hvor stor en del af det kollektive bonuspotentiale, der skyldes, at G. og H.G.s forsikringer eksisterer. En sådan opgørelse bygger på en teoretisk betragtning.

De kollektive hensættelser er udtryk for det solidariske princip, som pensionsordninger i livsforsikringsselskaber bygger på. De kollektive hensættelser tjener til sikkerhed for alle forsikringer. Da G. og H.G.s forsikringer blev oprettet, eksisterede denne sikkerhed allerede i kraft af de kollektive hensættelser, der fandtes på daværende tidspunkt.

De enkelte forsikringer ejer ikke andele af de kollektive hensættelser og kan kun få overført midler derfra, i det omfang det bliver besluttet af det enkelte livsforsikringsselskab i overensstemmelse med kontributionsprincippet, der er fastlagt i bekendtgørelse nr. 1325 af 14. december 2004.

Det fremgår af § 5 i denne bekendtgørelse, at fordelingen til de enkelte forsikringer skal ske på rimelig vis og under hensyn til, at bonuspotentialet skal have en passende størrelse i forhold til selskabets forpligtelser og økonomiske situation i øvrigt, herunder egenkapital og aktivsammensætning. Bedømt på denne baggrund er det kollektive bonuspotentiale ikke for stort i PFA Pension, og der er derfor ikke grundlag for, at G. og H.G. kan kræve at få overført flere midler end det sker i form af bonus.

Finanstilsynet fører tilsyn med, at størrelsen det kollektive bonuspotentiale stemmer overens med kravene i lovgivningen.

… **Tredje klagepunkt vedr. forrentning af depot**

G. og H.G. kræver i deres tredje klagepunkt, at den forudsætning om garanteret grundlagsrente, som indgår i tegningsgrundlaget for deres forsikringer, betyder, at forsikringernes depot hvert år skal forrentes med en rente efter skat, der ikke er lavere end den garanterede grundlagsrente.

Vi er ikke enig i dette klagepunkt.

Der er ikke noget grundlag for at kræve, at depotet hvert år skal forrentes mindst med grundlagsrenten. Det er hverken anført i policerne, forsikringsbetingelserne, bonusregulativet eller i lovgivningen.

Policerne giver ikke en rentegaranti, der bevirker, at depotet bliver forrentet med en bestemt rente eller en minimumsrente. Policerne angiver kun de aftalte udbetalinger, som også kaldes for tarifudbetalinger, og forudsætningerne for disse fremgår af policerne. Udbetalingerne skal ske, hvis der sker en forsikringsbegivenhed.

De aftalte udbetalinger er beregnet ud fra et beregningsgrundlag med en grundlagsrente. Beregningsgrundlaget har forudsatte standardsatser for opgørelsesrente og for udgift til forsikringsdækning og administration. Det kan løbende variere, om depotrenten (den faktiske forrentning) og den faktiske udgift til forsikringsdækning og administration bliver bedre eller dårligere end forudsat i beregningsgrundlaget. Uanset hvordan disse parametre varierer indtil pensioneringstidspunktet, skal de faktiske udbetalinger mindst svare til de aftalte udbetalinger (tarifudbetalinger) under de forudsætninger, der fremgår af policen.

Depotrenten har hidtil mindst svaret til opgørelsesrenten på 4,5 procent, der var gældende, da G. og H.G.s forsikringer blev oprettet, men det er ikke aftalt i policerne, at dette skal være tilfældet.

Bilag .. til G. og H.G.s klage er et uddrag af en rapport fra Pensionsmarkedsrådet 1999. I denne er der bl.a. omtalt forsikringer med en garanteret tilbagekøbsværdi. Dette er ikke relevant for denne klagesag, fordi G. og H.G.s forsikringer ikke har en

garanteret tilbagekøbsværdi. I øvrigt er det afgørende for, om der er en ydelsesgaranti eller en rentegaranti, hvilke vilkår der er aftalt for forsikringen.

For G. og H.G.s forsikringer er der i policen som nævnt aftalt bestemte udbetalinger i tilfælde af forsikringsbegivenheder, mens der ingen vilkår er om minimumsforrentning af depotet.

… **Konklusion**

Vi afviser de tre klagepunkter:

1) Der er ikke noget grundlag for at kræve, at en eventuel bonus til G. og H.G.s forsikringer skal have samme størrelse som en eventuel bonus til andre forsikringer, hvor beregningen af de aftalte udbetalinger er baseret på andre grundlagsrenter.

2) Der er ikke noget grundlag for at kræve udbetaling af en andel af det kollektive bonuspotentiale ud over de midler, der tilgår forsikringerne som bonus.

3) Det er ikke aftalt, at forsikringernes depot skal forrentes med en årlig rente, der mindst svarer til grundlagsrenten, som indgår i beregningen af de aftalte udbetalinger."

I klagernes svar af 30/3 2006 er bl.a. anført:

"… **Bonusregulativ**

… Anmeldelser af nyt bonusregulativ eller et nyt teknisk grundlag til Finanstilsynet kan ikke give hjemmel til ensidige ændringer eller 'præciseringer' med virkning for bestående forsikringsaftaler. Anmeldelser, som er foretaget efter forsikringsaftalens indgåelse, er forsikringstageren uvedkommende.

Vi noterer, at PFA heller ikke mener, at senere ændringer af bonusregulativ har betydning for Ankenævnets stillingtagen (PFA's brev af 15.2.2006 side 2 sidste linie).

Der er enighed om, at grundlaget i denne sammenhæng er det bonusregulativ, som var gældende på tegningstidspunktet (Bonusregulativ af 1984 iflg. PFA).

… Bonusregulativer er ikke beregnet til kunderne. Adgang til ensidige ændringer vil ikke kunne hvile alene på bestemmelser i bonusregulativet. Et så væsentligt kontraktvilkår vil skulle fremhæves på en klar og utvetydig måde i selve policen.

Selv hvis der i policen er taget forbehold for ændringer, vil der imidlertid være grænser for rækkevidden heraf. …

… **Teknisk grundlag**
…
… Vi noterer, at PFA vedstår, at det tekniske grundlag, der var gældende den 1. december 1989, ikke indeholdt regler for de kollektive hensættelser, der svarer til det nuværende kollektive bonuspotentiale.

Det nuværende kollektive bonuspotentiale er en nyskabelse, som er lanceret efter, at vores forsikringer blev tegnet. Det kollektive bonuspotentiale udgør en væsentlig ensidig ændring af vilkårene. Vi mener ikke at en sådan ændring kan omfatte allerede indgåede forsikringsaftaler.
…
… **Lovgivning**
Der er ingen retsregler, som tillader livsforsikringsselskaber ensidigt at ændre allerede indgåede forsikringsaftalers vilkår.
…
… Kontributionsbekendtgørelsen
PFA's svar er i væsentlig grad baseret på kontributionsbekendtgørelsen, bekendtgørelse nr. 1325 af 14. december 2004 om kontributionsprincippet.

Kontributionsprincippet blev først formaliseret i 2001 (Finanstilsynets bekendtgørelse nr. 59 af 29. januar 2001 om kontributionsprincippet). Vi mener ikke, at denne udfyldende bekendtgørelse kan tilsidesætte aftalelovens meget ældre principper og ændre allerede indgåede aftaler. Det ville være en krænkelse af grundlovens § 73.

På de aktuelle klagepunkter vil kontributionsprincippet kunne komme i konflikt med allerede indgåede aftaler. Kontributionsbekendtgørelsen bygger i sidste ende på en fortolkning af, hvad man mener er 'betryggende og rimeligt'. Der mangler objektive krite-

rier, og den valgte model er én af flere mulige. Fortolkningen har, os bekendt, aldrig været retligt prøvet.

Rimeligheden i kontributionsprincippet kompromitteres også af, at det omhandler det enkelte års regnskab. Herved mistes overblikket over forsikringernes samlede forløb. Historisk har de gamle forsikringer utvivlsomt ydet mere til overskudsdannelse og reserveopbygning end de nyere.

… Ensidige forringelser er ikke forenelig med forsikringsvirksomhed
Det garanterede grundlag, herunder grundlagsrentegarantien, udgør en risiko, som selskabet har påtaget sig, og som de beregnede præmier er betaling for. Dette er netop en forudsætning for, at der er tale om forsikringsvirksomhed.

Hvis selskabet ikke loyalt vedstår forpligtelserne i en situation, hvor risikoen viser sig at være reel, så kan man sætte spørgsmålstegn ved, om der overhovedet er tale om forsikringsvirksomhed. Mener selskabet således, at der ikke er givet nogen garanti, eller at den ubetinget kan forringes uden den enkelte forsikringstagers samtykke, så er der iflg. Finanstilsynet næppe tale om forsikringsvirksomhed.
…
… **Første klagepunkt vedr. selektiv bonustildeling**
PFA:
PFA anfører, at vi hverken ifølge policerne, forsikringsbetingelserne, bonusregulativet eller lovgivningen har krav på nogen bestemt bonus.

Vores kommentarer:
Vi mener, at PFA vender tingene på hovedet. PFA mangler specifik hjemmel til at indføre selektiv bonustildeling for allerede indgåede forsikringsaftaler.

… Vi beder ikke om nogen bestemt bonus, men om samme bonus, som PFA har givet/giver til andre forsikringer med lavere grundlagsrente, men som i øvrigt ikke har været adskilt fra vores forsikringer.

… Vi mener ikke, at PFA har hverken aftalemæssig eller lovmæssig hjemmel til at indføre specifik forskelsbehandling mht. bonus (selektiv bonustildeling), når bestandene ikke fra starten har været fuldstændig adskilt.

…
Indførelse af selektiv bonustildeling udgør en ensidig ændring (forringelse), som der er ikke hjemmel til i de med os indgåede forsikringsaftaler.

…
Siden vores forsikringsaftaler blev indgået, er den maksimalt tilladte grundlagsrente blevet nedsat flere gange. De aktuelle problemer er opstået, fordi PFA i forbindelse med nedsættelserne af den garanterede grundlagsrente ikke har adskilt kundegrupper med forskellig grundlagsrente.

…
Sammenblandingen af kundegrupper med forskellig garanteret grundlagsrente fører til interessekonflikter mht. investeringsstrategi og afkastfordeling.

Når de forskellige kundegruppers investeringsaktiver og reserver (bonusudjævningsreserver) ikke fra starten har været holdt adskilt, så vil en senere opdeling og forskelsbehandling mht. bonus medføre urimelige omfordelinger mellem kundegrupperne.

PFA har hidtil valgt at give alle samme depotrente uanset størrelsen af den garanterede grundlagsrente på tidspunktet for aftalens indgåelse. Herved får nogen grupper af forsikringer (med lavere garanteret grundlagsrente) en højere forrentning inkl. bonus, end de er blevet garanteret, på bekostning af andre grupper af forsikringer (med højere garanteret grundlagsrente), som kun lige netop får den forrentning, som de er garanteret - men ingen bonus. Denne forskelsbehandling medfører en urimelig omfordeling mellem grupperne.

Alle forsikringstagere vil have samme berettigede forventninger til bonus som udtryk for forsikringsselskabets evne til at forvalte midlerne med større overskud end den garanterede grundlagsrente. Når forsikringsbestandene ikke fra starten har været fuldstændig adskilt, så vil den mest rimelige overskudsfordeling være, at alle får samme bonus.

Bonustildelingen kan ikke med rimelighed sammenkædes med, at selskabet skal opfylde den primære forpligtelse vedr. grundlagsrente, som selskabet har garanteret ved tegningen og som forsikringstagerne har betalt for.

…

Investeringsaktiver anskaffet i højrenteperioden (for de gamle forsikringers midler) rummer et højere afkast end senere anskaffede investeringsaktiver. Der blev igennem en længere, periode opsparet store bonusreserver, som hovedsagelig stammede fra de gamle ordninger, jf. Pensionsmarkedsrådet rapport 1999 afsnit 3.2, bilag ..

…

Indførelse af selektiv bonustildeling er en kreativ måde at opkræve indirekte efterbetaling fra kunder med høj garanteret grundlagsrente for de garantier, som selskabet har afgivet ved tegningen, og som allerede er betalt af præmierne. Betalingen sker indirekte i form af lavere tildeling af bonus.

Risikoen for opfyldelse af de afgivne garantier påhviler imidlertid retteligt selskabet alene (egenkapitalen).

…

Da vores forsikringsaftaler blev indgået, var formålet med bonushenlæggelserne at foretage en udjævning af bonustildelingen over tid. Den skønsmæssige ret til bonusudjævning, som selskabet har ifølge aftalegrundlaget, er overdraget med dette specifikke formål og kan ikke give hjemmel til senere at indføre selektiv bonustildeling.

…

At forsikringernes grundlag er garanteret, blev på tegningstidspunktet markedsført som en fordel for kunderne. De indgåede aftaler må ikke senere omfortolkes eller administreres således, at den grundlagsrentegaranti, som netop blev markedsført som en fordel, i stedet bliver vendt til en ulempe for de kunder, som har indgået forsikringsaftaler på dette grundlag.

Det er imidlertid netop konsekvensen af indførelse af selektiv bonustildeling. Størrelsen af grundlagsrentegarantien anvendes her som begrundelse for at tildele gamle kunder en lavere bonus end nyere, selvom grupperne i øvrigt ikke har været adskilt i forskellige bestande.

…

Den engelske højesteret har 20.7.2000 afsagt en enstemmig dom, som støtter punkt 3.1.5 og 3.1.6. Selv om det er en engelsk højesteretsafgørelse og selv om sagen handler om en lidt anderledes forsikringstype, så er dommens præmisser analoge og relevante for vores forsikringsaftaler med PFA. Det er næppe sandsynligt, at retstilstanden i Danmark skulle afvige væsentligt fra den engelske.

…
… **Andet klagepunkt vedr. bonusreserver**
…
PFA vedgår, at det tekniske grundlag, der var gældende på tegningstidspunktet 1. december 1989, ikke indeholdt regler for de kollektive hensættelser, der svarer til det nuværende kollektive bonuspotentiale (PFA's brev af 15.2.2006 side 3, punkt 2.3, afsnit 4).

… Administrationen og formålet med bonusreserverne må ikke ændres for bestående forsikringer. Bonusreserverne skal administreres i overensstemmelse med det formål, som var gældende på tegningstidspunktet, nemlig udjævning af bonus over tid. Bonusreserverne må ikke anvendes til andre formål.

… Hensættelserne må ikke resultere i systematisk omfordeling af midler mellem grupper af forsikingstagere eller til helt at berøve nogen kunder deres bonusandel.

Det er imidlertid netop det, der sker, når
a) forsikringstagere ikke behandles lige ved bonustildeling.
b) bidragene til bonusudjævningsfonden ikke bliver udbetalt indenfor forsikringernes løbetid.

… Argumenter om 'solidariske principper' er næppe relevante i denne sammenhæng. Vores ordninger er privattegnede og bygger på aftaler indgået på kommercielle vilkår mellem en professionel virksomhed og os som forbrugere. Der er ikke tale om pensionskasse eller socialkasse.

Der har været fællesskab om opsparede reserver, overskud og investeringsaktiver. Historisk er de opsparede reserver således blevet brugt til at give en højere bonusrente, end selskabet kunne opnå ved nyinvesteringer på markedet - <u>også til nytegne-</u>

de forsikringer med lavere grundlagsrente. Derimod betragtes udgifter til dækning af selskabets garantier som individuelle, og de anvendes som argument for forskellig bonustildeling.

…

… Finanstilsynet påser, at reserverne er tilstrækkelige til at opfylde lovgivningens krav. Derimod er der ingen kontrol med om reserverne bliver excessivt store.

Excessiv reserveopbygning kan ske ved:
- tildeling af lav eller ingen bonus til kunderne trods store overskud.

- udskydelse af bonusoverførsel til den enkelte kunde så længe, at forsikringen - og dermed retten til bonustildeling - udløber.

Bonusreserverne tilhører kunderne. Reglerne for administration af bonusreserverne ('kollektivt bonuspotentiale') er imidlertid så diffuse, at det ikke er rimeligt og betryggende for kunderne.

… **Tredie klagepunkt vedr. betydningen af den garanterede grundlagsrente**

…

… Der er ingen retsregler, som tillader livsforsikringsselskaber énsidigt at kontraktregulere deres langvarige forpligtelser. Tværtimod mener vi, at den samlede virkning af Aftalelovens §§ 33, 36 og 38b giver tilstrækkeligt grundlag til at fastholde et løfte om grundlagsrentegaranti, uanset virkningen for selskabets øvrige forpligtelser.

… En livsforsikringsaftale kan ikke ændres pga. den uforudseelighed, som pr. definition er dens kernindhold.

… I det tekniske grundlag G82 indgår bl.a. garanterede forudsætninger om dødelighed, invaliditet, rente og omkostninger. Hvis et forsikringsselskab skulle kunne fragå eller modificere sine løfter pga. renteændringer, så ville det også kunne gøre det pga. ændringer i de øvrige forudsætninger f.eks dødelighed og invaliditet. Konsekvenserne ville blive absurde.

…

For alle 3 forsikringer gælder afsnit D i forsikringsbetingelser BL 4200 (6189). Dette afsnit omhandler betingelser for tilbagekøb. Privattegnede forsikringer er omtalt i §§ 2 og 3.

Det fremgår heraf

at forsikringsydelser, der under alle omstændigheder kommer til udbetaling, kan tilbagekøbes.

at tilbagekøbsværdien beregnes i overensstemmelse med de af statens tilsynsmyndighed godkendte regler.

Desuden er kapitalforsikringerne omfattet af depotsikring.

Det er vores opfattelse, at tilbagekøbsbestemmelserne indebærer en de facto årlig rentegaranti

- som nævnt i Pensionsmarkedsrådets rapport 1999, afsnit 3.1, bilag .."

Selskabet har i skrivelse af 9/6 2006 bl.a. anført:

"… **Ændring af vilkår**

…

Både G. og H.G. og vi såvel som forsikringsaftalerne er underlagt de ændringer, der følger af lovregler og bekendtgørelser. Det gælder således for nedsættelserne af den maksimale grundlagsrente for nye forsikringer og for nye aftaler om indbetalinger, og mht. kontributionsbekendtgørelsen.

… **Bonustildeling**

G. og H.G. anfører flere steder i klagen og i det supplerende indlæg, at vi har indført en selektiv bonustildeling, fordi nye forsikringer med lavere grundlagsrente får mere bonus end den del af G. og H.G.s forsikringer, der er baseret på 5% grundlagsrente.

Det er ikke os, der har indført dette, men det er en naturlig følge af, at Finanstilsynet nedsatte den maksimale grundlagsrente. Som anført i det sidste afsnit af pkt. 3.1 i vores indlæg af 15. februar 2006, vil bonus være større til forsikringer med lav grundlagsrente end til forsikringer med høj grundlagsrente.

Finanstilsynets nedsættelse af grundlagsrenten for nye forsikringer har imidlertid ikke ændret på den måde, som bonus er blevet opgjort på for den del af G. og H.G.s forsikringer, der er baseret på 5% grundlagsrente, og som også ville have været gældende, hvis grundlagsrenten ikke var blevet nedsat for nye forsikringer."

Klagerne har i skrivelse af 22/6 2006 fastholdt deres krav og synspunkter. Bl.a. har klagerne vedrørende kontributionsbekendtgørelsen henvist til, at denne ikke gælder for deres forsikringer, og i den forbindelse henvist til Forsikringsrådets udtalelse af 30/8 1999 hvori det hedder:

"… forholdene i den aktuelle rentesituation er således, at forsikringerne med lav rentegaranti gennemsnitligt er kommet til i en periode med faldende rente og med stigende konkurrence på bonusrenterne. De tilstedeværende bonusudjævningshensættelser i selskaberne må derfor i stor udstrækning skønnes at hidrøre fra forsikringer med høj rentegaranti …"

Klagerne henviser til, at denne udtalelse citeres i Finanstilsynets skrivelse af 9/2 2001 til alle livsforsikringsselskaber og tværgående pensionskasser i forbindelse med introduktionen af den første bekendtgørelse om kontributionsprincippet (bekendtgørelse nr. 59 af 29/1 2001). Endvidere henviser klagerne til den kommenterede udgave af Lov om forsikringsvirksomhed v/Michael Holm m.fl., hvori der på side 223 er anført:

"Mellem de forskellige grupper af forsikringstagere skal det påses, at der ikke sker en skævdeling til fordel for f eks. for de nytegnede forsikringer, hvorved de gamle forsikringstageres midler reelt bruges ti! markedsføringsformål.

…

Et andet spørgsmål er, i hvilket omfang der i gode år kan henlægges midler fra årets overskud til 'bonusudjævning' i de dårligere år. Inden for visse rammer kan det ske, men principielt må det antages, at de forsikringstagere, der 'var med' i de gode år, har ret til en merbonus, der relaterer sig til netop disse år.

Desuden må det hindres, at ledelsen bruger bonusudjævning (til bonus eller opfyldelse af grundlagsrenteforpligtelsen) til at skjule en ringe indtjening, der ikke skyldes generelle forhold, men derimod særlige dispositioner i netop dette forsikringsselskab.

De samme hensyn gælder ved fordelingen mellem bonus, der tilskrives som forpligtelser for selskabet, og bonusudjævning, der henlægges til bonus i kommende år."

I svar af 31/7 2006 har selskabet bl.a. anført:

"… **Første klagepunkt vedr. bonus**

G. og H.G. anfører … i deres indlæg af 22. juni 2006, at vores beregning og fordeling af det realiserede resultat ikke er foretaget korrekt i relation til deres forsikringer. De anfører endvidere, at kontributionsbekendtgørelsen ikke gælder for deres forsikringer. Vi forstår punkt 2.4.2 i deres indlæg af 30. marts 2006 således, at de rejser spørgsmål ved, om kontributionsbekendtgørelsen er i strid med lov om finansiel virksomhed - hvilket ville betyde, at den helt eller delvist ville være ugyldig.

Vi fastholder, at beregningen og fordelingen af det realiserede resultat har været korrekt i relation til G. og H.G.s forsikringer. Vi fastholder endvidere, kontributionsbekendtgørelsen gælder for G. og H.G.s forsikringer. Bekendtgørelsen er gyldig, fordi den hverken var i strid med den tidligere lov om forsikringsvirksomhed og eller den nuværende lov om finansiel virksomhed. Der er endvidere ingen vilkår i G. og H.G.s policer eller de tilhørende forsikringsbetingelser eller bonusregulativ om, at det realiserede resultat skal beregnes og fordeles efter en anden metode end den, der følger af bekendtgørelsen.

G. og H.G. anfører i pkt. 2.2. i deres indlæg af 22. juni 2006, at det er en fejl, at midlerne i depoter for forsikringer med forskellig grundlagsrente er blevet investeret i fællesskab. G. og H.G. mener, at forsikringerne skulle være delt op efter grundlagsrenter i selvstændige, uafhængige bestande.

Vi er ikke enig i dette. Ifølge lovgivningen har vi ret til at beslutte, at midlerne fra forsikringer med forskellige grundlagsrenter bliver investeret i fællesskab. Der er endvidere ingen vilkår i vores livsforsikringsaftaler med G. og H.G., der forhindrer os i dette.

Når midler fra forsikringerne med forskellig grundlagsrente bliver investeret i fællesskab, er det ikke rimeligt, at nogle af forsikringerne får en højere depotrente end andre af forsikringerne. Investering af midler fra forsikringer med høj grundlagsrente giver ikke et højere markedsafkast end midler fra forsikringer med lavere grundlagsrente - og dette ville heller ikke være tilfældet, selvom de investerede midlerne var blevet opdelt efter grundlagsrenter.

Det er derfor helt rimeligt, at alle midlerne har fået samme depotrente. Dette fører til, at bonus bliver forskellig, som vi har redegjort for i vores indlæg af 15. februar 2006, pkt. 3.1.

… **Andet klagepunkt vedr. udbetaling af bidrag til kollektivt bonuspotentiale**

G. og H.G.s standpunkt ville være opfyldt, hvis de havde investeret deres pensionsopsparing i et selvstændigt pensionsdepot i et pengeinstitut. I så fald havde der ikke været kollektive reserver til sikkerhed for investeringerne, og de ville have haft den fulde risiko og gevinstmulighed.

Imidlertid er en grundlæggende forskel på pensionsopsparing i et livsforsikringsselskab med aftalte ydelser og pensionsopsparing i et selvstændigt depot i et pengeinstitut, at der skal være kollektive reserver for en sådan pensionsopsparing i et livsforsikringsselskab. Når G. og H.G. har haft fordelen ved etableringen af deres forsikringer og under indbetalingsperioden af at være i et livsforsikringsselskab, der har opbygget kollektive reserver over en længere periode, hænger det logisk set ikke sammen, at de ønsker at få udbetalt en andel af de kollektive reserver, når deres forsikringer ophører.

Vi er endvidere ikke enig i, at reserverne er for store. I forbindelse med kursudviklingen på de finansielle markeder efter 11. september 2001 var der brug for reserverne.

… **Tredje klagepunkt vedr. forrentning af depot**

G. og H.G. anfører i punkt 3.3.3 i deres indlæg af 30. marts 2006, at deres forsikringer bygger på garanterede forudsætninger om dødelighed, invaliditet, rente og om-

kostninger. Noget tilsvarende er også anført forskellige andre steder i de hidtidige indlæg fra G. og H.G.

Dette er ikke korrekt. Der er ingen aftalte vilkår om, at de nævnte elementer er garanterede. Som anført i punkt 3.3 i vores indlæg af 15. februar 2006 angiver policerne de aftalte udbetalinger, og disse er beregnet ud fra et beregningsgrundlag med forudsatte standardsatser. De faktiske satser kan afvige fra de forudsatte, men de faktiske udbetalinger skal mindst svare til de aftalte udbetalinger under de forudsætninger, der fremgår af policerne.

Vi forstår G. og H.G.s indlæg af 30. marts 2006 punkt 3.3.4 kombineret med deres indlæg af 22. december 2005 side 5-6 således, at de mener, at der er aftalt en garanteret tilbagekøbsværdi, og at denne indebærer en de facto årlig rentegaranti.

Vi er ikke enig i, at der er aftalt en garanteret tilbagekøbsværdi. Der er ingen vilkår, der fastlægger dette.

Selvom der havde været aftalt en garanteret tilbagekøbsværdi, indebærer en sådan ikke, at der årligt skal tilskrives en bestemt minimumsrente til depotet. Et minimum for en tilbagekøbsværdi ville blot indebære, at livsforsikringsselskabet skulle betale et vist beløb ved tilbagekøb, mens det ikke siger noget om, hvordan selskabet skal tilvejebringe midlerne.

Dette svarer til, at en aftalt mindste udbetaling fra en forsikringsydelse indebærer, at livsforsikringsselskabet skal betale et vist beløb ved en forsikringsbegivenhed, mens det ikke siger noget om, hvordan selskabet skal tilvejebringe midlerne, og herunder siger det heller ikke noget om en årlig minimum-forrentning af depotet."

Herudover har selskabet efter klagernes ønske fremlagt det tekniske grundlag.

Klagerne har herefter i skrivelse af 26/8 2006 fastholdt deres synspunkter og bl.a. anført:

"… **Det tekniske grundlag**

…

PFAs seneste brev tyder på, at selskabet kun betragter det tekniske grundlag G82 som et beregningsredskab, der er blevet anvendt ved forsikringernes tegning, og at selskabet ikke tillægger G82 nogen betydning efterfølgende. Det er ikke klart, om selskabet fortsat vedstår forudsætningerne i G82.

En sådan fortolkning kan vi ikke være enige i.

Da vi tegnede forsikringerne, blev det fremhævet som en betydningsfuld forskel, at pensionsopsparing i et forsikringsselskab skulle overholde G82 i modsætning til pensionsopsparing i et pengeinstitut. Risikoen for at de i G82 anførte elementer afviger fra forudsætningerne er netop den risiko, som forsikringsselskabet påtager sig ved en forsikringsordning (og som begrunder 'driftsherre'-gevinsten).

Vi mener,

at den koncession til at drive livsforsikringsvirksomhed, som PFA havde, da vores forsikringer blev tegnet, er direkte knyttet til det tekniske grundlag G82.

at vores forsikringsaftaler er indgået på dette grundlag og at forudsætningerne i G82 er en integreret del af vores forsikringsaftaler.

at PFA i forsikringernes løbetid er forpligtet til fortsat at overholde det oprindelige aftalegrundlag og dermed betingelser og forudsætninger i koncession og det tilhørende teknisk grundlag."

Om den påståede rentegaranti henviser klagerne bl.a. til omslaget til policerne, hvori det hedder:

"Bonus er en yderligere forrentning af Deres depot ud over 5% p.a., som er renten ifølge forsikringsselskabernes fælles tarif."

Klagerne henviser endvidere til Inge Brabrandt, Livs- og pensionsforsikring, Forsikringshøjskolens Forlag 2001, s. 70, hvori det anføres:

"I præmieberegningen benyttes en grundlagsrente. Denne rentesats indregnes i tariffen for at give kunden et løfte om, hvor stor en forsikringsydelse, han har købt for den

givne præmie. Grundlagsrenten skal således afspejle den rentesats, det mindst vil være muligt at opnå hvert år i hele forsikringstiden."

Selskabet har i skrivelse af 16/10 2006 fastholdt, at beregningsgrundlaget G82 ikke er en del af forsikringsaftalen.

Klagerne har i skrivelse af 29/11 2006 til nævnet bl.a. anført:

"Vi er stærkt uenige i PFA's synspunkt om, at det tekniske grundlag blot er et beregningsredskab, som anvendes på tegningstidspunktet, og at det derefter ikke kan tillægges nogen betydning.

Uden de garanterede forudsætninger ville vores ordninger næppe kunne betegnes som forsikringsordninger.

I den foreliggende sammenhæng kan det tekniske grundlag G82 give et væsentligt bidrag til belysning af spørgsmålet om rentegaranti (minimumsforrentning) kontra ydelsesgaranti.

<u>Vedr. minimumsforrentning (rentegaranti)</u>

PFA hævder, at der kun er afgivet garanti om en bestemt ydelse, som er beregnet ud fra det dagældende tekniske grundlag. Dette indebærer, at renten i G82 fortolkes som en gennemsnitlig forrentning af depotet over hele forsikringens løbetid

Vi mener, at denne fortolkning er forkert.

Imod fortolkningen taler:

1. l G82 angives renten som en fast størrelse pro anno. For vores forsikringer 5% p.a.

2. Der er i G82 ingen holdepunkter for, at den angivne rente skulle være en gennemsnitsrente.

3. Vores forsikringsaftaler er indgået i 1989. Påstande om, at renten skal forstås som et gennemsnit, synes først at fremkomme i 1997 eller senere.

4. Hvis der skulle være tale om en gennemsnitsrente, så ville resultatet afhænge af den tidsmæssige fordeling af rentens afvigelser fra gennemsnittet. Der er ingen forudsætninger herom i G82.

5. I G82 indgår garanterede forudsætninger vedr. død, invaliditet, rente og omkostninger. Forudsætningerne er ligestillede. Hvad der gælder for én af forudsætningerne, gælder lige så vel for de øvrige forudsætninger.

6. Af omslaget til policerne fremgår:
   Bonus er en yderligere forrentning af Deres depot ud over 5% p.a., som er renten ifølge forsikringsselskabernes fælles tarif.

7. Siden forsikringerne blev tegnet, har PFA fremsendt årlige depotregnskaber, hvoraf det fremgår, at rentetilskrivningen de facto er sket pro anno.
   Det ville være overflødigt, hvis der kun skulle være tale om en ydelsesgaranti.

Kommentarer:

…

ad 3: Redaktionelle ændringer i fagbøger om emnet fra Forsikringshøjskolen tyder på, at der er sket et holdningsskift i fortolkningen af renteangivelsen i det tekniske grundlag i perioden 1996-1997:

a) Peter Nielsen: Livsforsikringsprodukterne og deres beregning, 1986, bilag ..

b) Peter Nielsen, Frank Cederbye og Niels Lehde Pedersen: Livsforsikringsmatematik, 1996, bilag ..

I disse 2 bøger hedder det enslydende:

I det tekniske grundlag er også fastsat en rente. Den kaldes grundlagsrente eller opgørelsesrente. Der er her tale om den rente, som forsikringsselskabet garante-

rer kunden. Når den skal garanteres i hele forsikringstiden, må den nødvendigvis fastsættes relativt lavt. Den har traditionelt ligget på 3,0% til 4,5%. På G82 er den sat til 4,5%.

c) Først i 1997-udgaven af denne bog er teksten ændret:
Frank Cederbye og Niels Lehde Pedersen og Torsten Brovang: Livsforsikringsmatematik, 1997, bilag …
Renten omtales derfor ofte som den garanterede rente, idet der er tale om den rente, som det opsparede beløb i gennemsnit forudsættes at kunne forrentes med for derved at opnå de garanterede ydelser.

…

ad 4: På basis af en gennemsnitsrente alene vil man ikke kunne beregne nogen bestemt ydelse eller præmie. Resultatet vil afhænge af rentens fordeling over tid. Med samme gennemsnitsrente vil forskellige fordelinger af rente overtid kunne give betydelige forskelle.

Da der faktisk er beregnet en bestemt ydelse og præmie, mener vi,
at der herved må være forudsat en ensartet fordeling af renten overtid, og
at dette er ensbetydende med, at den årlige forrentning har en bestemt minimumsværdi - hvert år.

ad 5: Selvom den faktiske udvikling viser sig mindre gunstig end forudsat, kan selskabet ikke efterfølgende ændre forudsætningerne for allerede indgåede aftaler. Dette gælder for renten såvel som for de øvrige forudsætninger.

ad 6: Renten angives pro anno. Der er ingen forbehold om gennemsnitlig rente.

ad 7: Den årlige fremsendelse af depotregnskab kan skyldes lovmæssige krav. I sammenhæng med pro anno renteangivelsen i G82 støtter dette netop, at selskabet er forpligtet til hvert år til forrente depotet med den garanterede mindsterente.

Konklusion:

Vi mener, at den forudsatte grundlagsrente i det tekniske grundlag betyder, at vores depoter hvert år i hele forsikringernes løbetid skal forrentes med en nominel efterskat rente, der ikke er lavere end grundlagsrenten."

Selskabet har senest i skrivelse af 19/12 2006 fastholdt sine synspunkter.

I sammenfatning af police … 210-0 (klager GG) hedder det:

"

Udbetaling ved pensionering pr. 1/11 2006 - 60 år		Valg ved udbetaling enten Grund-udbetaling i kr.	eller Forhøjet udbetaling i kr.
Årlig rate i 10 år		3.153	3.569
Et engangsbeløb		1.208.286	1.208.286
Den årlige rate	- i nutidsværdi	1.381	1.563
Engangsbeløbet	- i nutidsværdi	529.318	529.318

"

Om bonus hedder det:

"Bonus anvendes til at sikre de aftalte udbetalinger samt til forøgelse af udbetaling ved pensionering. Bonus er indregnet indtil de anførte datoer for udbetaling.

Hvis der ved ubetaling vælges 'Grundudbetaling', vil årlige udbetalinger blive reguleret hvert af de efterfølgende år.

I stedet for årlige reguleringer kan man vælge at få grundudbetalingen reguleret en gang for alle - denne form for udbetaling kaldes 'Forhøjet udbetaling'.

Uanset hvilken form for udbetaling der vælges, vil størrelsen af udbetalingerne afhænge af udbetalingstidspunktet og af den rente, PFA Pension II kan opnå såvel før som efter dette tidspunkt."

I forsikringsbetingelserne hedder det:

"**Almindelige forsikringsbetingelser**

…

For forsikringen gælder de i lov nr. 129 af 15. april 1930 om forsikringsaftaler indeholdte bestemmelser og dansk rets almindelige regler, medmindre andet er bestemt i de almindelige forsikringsbetingelser eller i policen.

…

§ 4 Bonus

Forsikringen deltager i PFA's bonusfordeling.

Bonustildelingen sker løbende. Medmindre andet er aftalt, anvendes bonus til forøgelse af forsikringsydelserne og indgår i de samlede ydelser.

Når udbetaling af en løbende ydelse påbegyndes, deltager forsikringen fortsat i bonustildelingen. Ydelsen kan vælges omregnet, således at der udbetales et tillæg til ydelsen i form af pensionisttillæg. Øvrige til forsikringen knyttede ydelser forhøjes fortsat med bonus.

Udførligt bonusregulativ udleveres efter ønske.

…

Betingelser for tilbagekøb

…

§ 3. Generelle bestemmelser

Tilbagekøbsværdien beregnes i overensstemmelse med de af statens tilsynsmyndighed godkendte regler."

I sammenfatning af police … 541-0 (klager HG) hedder det:

"

		Valg ved udbetaling enten	eller
Udbetaling ved pensionering pr. 1/1 2006 - 60 år		Grund-udbetaling i kr.	Forhøjet udbetaling i kr.
Årlig rate i 15 år		433.994	519.924
Den årlige rate	- i nutidsværdi	198.010	237.216
Udbetaling ved Deres eventuelle død pr. 1/12 1989			
Årlig rate i 15 år		100.000	118.880

"

Bonusbestemmelsen er som ovenfor anført.

I sammenfatning af police … 542-0 (klager HG) hedder det:

"

		"Valg ved udbetaling enten	eller
Udbetaling ved pensionering pr. 1/1 2006 - 60 år		Grund-udbetaling i kr.	Forhøjet udbetaling i kr.
Årlig rate i 15 år		5.667	6.789
Et engangsbeløb		1.021.940	1.021.940
Den årlige rate	- i nutidsværdi	2.585	3.097
Engangsbeløbet	- i nutidsværdi	466.262	466.262
Udbetaling ved Deres eventuelle død pr. 1/12 1989			
Et engangsbeløb		833.000	833.000
Depotsikring: Udbetaling til efterladte vil mindst udgøre forsikringens depot			

"

Bonusbestemmelsen er som ovenfor anført

I bonusregulativ af 1984 hedder det:

"**§ 1. Almindelige regler**

For samtlige PFA's bonusberettigede forsikringer, hvor pensionsudbetalinger ikke er påbegyndt, sker bonustildelingen løbende i forbindelse med opgørelserne af forsikringsopsparingen som beskrevet i § 2-§ 6.

For bonusberettigede forsikringer, hvor løbende pensionsudbetaling er påbegyndt, sker bonustildelingen efter reglerne i § 7-§ 9.

De satser, der skal anvendes ved bonustildelingen, fastsættes af PFA's bestyrelse hvert år, så vidt det er muligt, inden 1. oktober og gælder for det kommende kalenderår. Bonusrenten *før* og *efter* skat og satser, der beregnes herudfra, anmeldes til Forsikringstilsynet; øvrige satser skal godkendes af Forsikringstilsynet.

Såfremt lovgivningen ændres således, at den rente, PFA kan videregive til de forsikrede, nedsættes, kan PFA med Forsikringstilsynets godkendelse nedsætte forsik-

ringsydelserne og renten i § 4 og § 9 samt ændre bonusregulativet i overensstemmelse hermed.

§ 2. Beregning af en forsikrings bonusandel

Bonustildelingen sker i forbindelse med en løbende opgørelse af forsikringsopsparingen. I opgørelsen medregnes indbetalinger og forrentning af det til enhver tid opsparede beløb, jf. § 4. Der fradrages risikopræmie svarende til forsikringsdækningen, jf. § 5. Endvidere fradrages bidrag til dækning af PFA's omkostninger, jf. § 6.

En forsikrings bonusandel opgøres som forsikringsopsparingen med fradrag af præmiereserven beregnet på basis af forsikringsydelserne og den hertil svarende tekniske præmie. Hvis bonusandelen bliver negativ, sættes den til 0.

§ 3. Anvendelse af en forsikrings bonusandel

En forsikrings bonusandel anvendes til erhvervelse af tillægsforsikring af samme art som den tegnede forsikring og betragtes som en integreret del af denne. Hvis ikke andet er aftalt, foretages en proportional opskrivning af alle forsikringsydelserne, således at præmiereserven derefter er lig med forsikringsopsparingen. Såfremt størrelsen af forsikringsydelserne er fastlagt, kan bonusandelen anvendes til nedsættelse af den tekniske præmie.

Det kan være aftalt, at bonusandelen udbetales kontant hvert år. I dette tilfælde reduceres bonusandelen som angivet i regulativ for tilbagekøb.

Bonusandelen kan opsamles uden samtidigt køb af tillægsforsikringer. Den opsamlede bonusandel betragtes til enhver tid som en integreret del af forsikringsopsparingen.

§ 4. Forrentning

Forsikringsopsparingen forrentes med den af PFA's bestyrelse fastsatte bonusrente efter skat. Den del af forsikringsopsparingen, der svarer til det opsparede beløb pr. 1. januar 1983, forrentes dog med den af PFA's bestyrelse fastsatte bonusrente før skat.

Er den samlede forsikringsopsparing mindre end det opsparede beløb pr. 1. januar 1983, forrentes den samlede forsikringsopsparing med bonusrenten før skat.

De for det kommende kalenderår fastsatte bonusrenter for allerede tegnede forsikringer kan ikke nedsættes, jf. dog § 1, stk. 4."

I bonusregulativ af 1/12 2005 hedder det:

"… **Regulativ for beregning og fordeling af realiseret resultat til forsikringsaftalerne for forsikringer tegnet på beregningsgrundlagene G82 5%, G82 3%, G82 3,7%, G82 2%, Uni98 2% samt L99**

§ 1. Lovgrundlag m. v.

Dette regulativ beskriver, hvorledes PFA Pension beregner og fordeler realiseret resultat til forsikringsaftalerne - jf. § 20, stk. 1 nr. 3, i Lov om Finansiel virksomhed.

Dette regulativ erstatter de anmeldte 'Bonusregulativ for forsikringer tegnet på beregningsgrundlagene G82 5 %, G82 3 %, G82 2 %, Unl98 2 % samt L99' af 1. januar 2004 og 'Regulativ for KundeKapital af 20. december 2004.

§ 2. Løbende ændringer

PFA Pension skal anmelde regler for beregning og fordeling af det realiserede resultat til forsikringstagere og andre berettigede efter forsikringsaftalerne til Finanstilsynet. PFA anmelder løbende ændringer af reglerne til Finanstilsynet.

Regulativet giver PFA adgang til at ændre bonusanvendelsen for policer udstedt før 1. december 2005. For policer udstedt fra 1. december 2005 følger adgangen til at ændre bonusanvendelsen af policen.

<u>Kapitel 1: De realiserede resultater</u>

§ 3. Det realiserede resultat

Det realiserede resultat for PFA Pension opgøres i henhold til § 2 i Bekendtgørelse om kontributionsprincippet.

Det realiserede resultat fordeles ifølge de til Finanstilsynet anmeldte regler mellem egenkapital, KundeKapital jf. § 12 i dette regulativ, og forsikringer efter kontributionsprincippet jf. § 4 i kontributionsbekendtgørelsen.

Konkret overføres forsikringernes andel af det realiserede resultat til det kollektive bonuspotentiale, hvorfra der sker en udjævnet fordeling af de realiserede resultater til den enkelte forsikring jf. § 5 i kontributionsbekendtgørelsen. Overførslen til den enkelte forsikring fordeles til

1. Individuel KundeKapital, som er beskrevet i Kapitel 2
2. styrkelse, som er beskrevet i Kapitel 3
3. bonus, som er beskrevet i Kapitel 4

Fordelingen er prioriteret som anført.

§ 4. Beregning af forsikringens andel af overførsel fra de realiserede resultater

Forsikringens andel af overførslen fra de realiserede resultater opgøres som hovedregel månedligt, som forskellen mellem (1) det opgjorte depot ved periodens slutning inden periodens overførsel til og fra Individuel KundeKapital og (2) forsikringens nettoreserve. Forsikringens andel af overførslen fra de realiserede resultater udgør dog mindst det beløb, som i henhold bi § 10 overføres til individuel KundeKapital og det beløb, der i henhold til § 16 anvendes dl styrkelse.

Nettoreserven er det beløb, som PFA Pension ifølge forsikringens beregningsgrundlag skal hensætte med de gældende forsikringsydelser.

Forsikringens depot inden periodens overførsel til og fra Individuel KundeKapital gøres op på følgende måde:

Depot ved periodens start	
+ rente af depot	(§ 5)
+ indbetalinger efter arbejdsmarkedsbidrag	
- forsikringsdækning	(§ 6)
- administration	(§ 7)

- udbetalinger

Depot ved periodens slutning inden periodens overførsel til og fra KundeKapital

+ overførsel fra Individuel KundeKapital (§ 14)

- overførsel til Individuel KundeKapital (§ 10)

Depot ved periodens slutning

…

Kapital 2: KundeKapital

§ 8. Definition af KundeKapital

KundeKapital er særlige bonushensættelser af type B i henhold til § 134 i lov om finansiel virksomhed. KundeKapital består af Individuel KundeKapital (jf. § 10) og Kollektiv KundeKapital (jf. § 13).

KundeKapital indgår på lige fod med egenkapital i basiskapitalen, som er den ansvarlige kapital et forsikringsselskab skal have ifølge lovgivningen. KundeKapital kan derfor bl.a. blive reduceret ved dækning af tab på forsikringsdriften. I en årrække er risikoen for tab på Individuel KundeKapital begrænset, jf. § 13.

En forsikring er omfattet af KundeKapital, hvis det fremgår af policen, tillæg eller bilag.

§ 9. Opgørelse af Individuel KundeKapital

Individuel KundeKapital opgøres på følgende måde:

+ Individuel KundeKapital ved periodens start	
+ Overførsel	(§ 10)
+ Forrentning	(§ 12)
- Dækning af tab	(§ 8)
- Udbetaling	(§ 14)

Individuel KundeKapital ved periodens slutning

§ 10. Overførsel til Individuel KundeKapital

Individuel KundeKapital opbygges ved overførsel af en del af forsikringernes andel af de fordelte realiserede resultater, eller positive delelementer af forsikringernes andel

af de realiserede resultater. Der opbygges ikke Individuel KundeKapital for de forsikringer eller forsikringsdele, der er anført i § 11.

Størrelsen af opbygningen svarer til en andel af indbetalingerne (efter arbejdsmarkedsbidrag) til forsikringerne, bortset fra indbetalinger til de forsikringer eller forsikringsdele, der er anført i § 11.

Der opbygges kun Individuel KundeKapital i forbindelse med indbetalinger.

Den anvendte sats for overførsel til Individuel KundeKapital fremgår af det tekniske grundlag. Satsen kan ændres fremadrettet, herunder sættes til nul, uden varsel ved fornyet anmeldelse til Finanstilsynet.

…

§ 12. Forrentning af KundeKapital

I løbet af året bliver Individuel KundeKapital forrentet med en rente, som fastsættes månedligt forud.

Forrentning af KundeKapital opgøres årligt og svarer til den årlige forrentning af egenkapitalen. Ved godkendelse af årsrapporten sker samtidig godkendelse af årets egenkapitalforrentning, og der foretages en korrektion, hvis egenkapitalforrentningen afviger fra den rente, der er tilskrevet Individuel KundeKapital i løbet af året. Forrentningen af egenkapitalen kan være positiv eller negativ.

Korrektionen finder sted inden udgangen af maj måned i det efterfølgende kalenderår og kun for de forsikringer, der er i kraft, når korrektionen sker.

I en årrække står Kollektiv KundeKapital som sikkerhed for Individuel KundeKapital og dennes forrentning, jf. § 13.

§ 13. Kollektiv KundeKapital

I forbindelse med indførsel af KundeKapital har PFA Pension overført beløb fra egenkapitalen til Kollektiv KundeKapital.

Kollektiv KundeKapital, inklusive forrentning og eventuelle nye overførsler fra egenkapitalen, fordeles over en årrække til de forsikringer, der er omfattet af Individuel KundeKapital. Det sker ved:

- sikring af at Individuel KundeKapital mindst forrentes med den rente, der tilskrives i løbet af året,
- sikring af at Individuel KundeKapital hvert år får tildelt sin andel af årets risikotillæg i opgørelsen af forrentningen svarende til egenkapitalen, jf. § 12,
- dækning af tab, der påføres Individuel KundeKapital.

PFA Pension kan beslutte en endelig fordeling af Kollektiv KundeKapital.

14. Overførsel af individuel KundeKapital

Beløb fra Individuel KundeKapital overføres til forsikringens depot senest samtidig med, at der sker udbetalinger fra forsikringen. Se dog § 15 vedrørende tilbagekøb.

PFA Pension fastsætter regler for anvendelse af KundeKapital, når Individuel KundeKapital overføres til depotet i forbindelse med udbetaling fra forsikringen.

§ 15. Tilbagekøb

Ved tilbagekøb udbetales Individuel KundeKapital sammen med forsikringens depot.

PFA Pension fastsætter hvor stor en procentdel Individuel KundeKapital maksimalt kan udgøre af det resterende depot i forbindelse med delvist tilbagekøb. Eventuel overskydende Individuel KundeKapital bliver overført til depotet.

Der kan ikke disponeres særskilt over Individuel KundeKapital.

Kapitel 3: Styrkelse

§ 16. Hvad er styrkelse

Styrkelse er en integreret del af forsikringens depot. Styrkelse anvendes til sikring af de aftalte udbetalinger. Dette betyder, at selvom depotet forøges mere end forudsat

ved forsikringens oprettelse, forøges de aftalte udbetalinger ikke. Depotet kan således selv finansiere de aftalte udbetalinger, selvom rente, omkostninger og l eller risiko er mindre gunstige end forudsat ved forsikringens oprettelse. Opbygning af styrkelse stopper senest, når depotet kan finansiere de allerede aftalte udbetalinger, beregnet på baggrund af det beregningsgrundlag som vil blive anvendt ved eventuelle forhøjelser af udbetalingerne på forsikringen.

§ 17. Hvordan opbygges styrkelse

Efter overførsel til KundeKapital kan den resterende del af overførslen fra forsikringernes andel af de realiserede resultater helt eller delvist anvendes som styrkelse.

Styrkelsen kan reduceres, hvis periodens overførsel fra de realiserede resultater efter fradrag til KundeKapital er negativ - eller hvis behovet til sikring af de aftalte ydelser reduceres. Styrkelsen kan dog ikke blive negativ.

Kapitel 4: Bonus

§ 18. Bonusberegning

Bonus beregnes som forsikringens andel af det fordelte realiserede resultat efter eventuel fradrag til KundeKapital jf. kapitel 2 og styrkelse jf. kapitel 3. Er ovenstående difference negativ, sættes bonus til 0, men underskuddet registreres. Dette indebærer, at underskuddet først skal dækkes, inden der kan opstå bonus."

Nævnet udtaler:

Forsikringsaftalerne fra 1989 indeholder ikke forbehold, der giver selskabet hjemmel til at ændre i bonusregulativet. Bonusregulativets § 1 nævner endvidere kun, at regulativet kan ændres i overensstemmelse med ændret lovgivning, hvilket ikke er tilfældet. Selskabet kan endvidere efter nævnets flertals opfattelse ikke som gjort skaffe sig en sådan hjemmel ved at anmelde et bonusregulativ pr. 1/12 2005 og i dette anføre, at selskabet har en sådan adgang for policer, der er udstedt før 1/12 2005.

Nævnets mindretal - et af fem medlemmer - finder, at aftalegrundlaget indebærer, at klagernes forsikringer er bonusberettigende, men at bonus fastsættes af selskabet. Klagerne har derfor ikke et krav på en bestemt bonus og dermed heller ikke et krav på samme bonus som forsikringer med lavere grundlagsrente. Mindretallet finder endvidere ikke, at selskabets adgang til at ændre bonusregulativet har betydning for afgørelsen af klagernes krav om samme bonus.

De udstedte policer indeholder efter nævnets opfattelse ikke tilsagn om en bestemt årlig forrentning.

Derimod finder nævnets flertal - bl.a. med henvisning til nævnets afgørelse af 22/1 2007 i sag nr. 67.880 - at selskabet ved sit foran side 24 gengivne udsagn i policeomslaget har forpligtet sig til at forrente depotet med en årlig rente på mindst 5 %.

Nævnets mindretal - to af fem medlemmer - udtaler:
I policeomslaget under overskriften "Tarifudbetaling" angives, at der er tale om størrelsen af pensionsdækningen ifølge forsikringsselskabernes fælles tarif. Den fælles tarif er forsikringsselskabernes beregningsgrundlag G82.

I 2. afsnit under samme overskrift oplyser selskabet, at renten ifølge beregningsgrundlaget (den fælles tarif) er 5 % p.a. Henvisningen til klagernes depot er en beskrivelse af, hvad bonus er, og ikke et tilsagn om en årlig forrentning på minimum 5 % p.a.

Østre Landsret har den 18. august 2006 i sag nr. 19. afd. nr. B-2716-02 slået fast, at beregningsgrundlaget G82 ikke i sig selv indeholder en rentegaranti.

Mindretallet finder således ikke, at selskabet har afgivet et tilsagn om en årlig forrentning af depotet med mindst 5 % p.a.

Nævnet har ikke sagkundskab til at afgøre, hvilken virkning nævnets afgørelse måtte have for beregningen og fordelingen af bonus.

Efter stemmeafgivningen

b e s t e m m e s:

Selskabet, PFA Pension II, skal anerkende, at forsikringsaftalerne fra 1989 ikke indeholder hjemmel til at ændre i bonusregulativet. Endvidere skal selskabet anerkende, at klagernes depot mindst skal forrentes med en årlig rente på 5 %.

Nævnet kan ikke afgøre, hvilken betydning disse afgørelser måtte have på beregning og fordeling af bonus.

Poul Sørensen
formand